

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3*

THE USE OF BRAHMAVIHARA PRINCIPLES BY SCHOOL
ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHERS' WORK PERFORMANCE
UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

วันתר วันพุฒ¹ และ ทิพมาศ เสวตวรโชติ²

Waruntorn Wanput¹ and Tippamas Sawetworachot²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย¹

Mahamakut Buddhist University, Thailand¹

Corresponding Author's Email: waruntorn.wan@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และ 4) ศึกษาตัวแปรพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติและแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .641$) และ 4) ตัวแปรพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู พบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอุเบกขา ด้านเมตตา และด้านมุทิตา ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดย

* Received 28 March 2026; Revised 9 April 2026; Accepted 17 May 2026

มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 44.7 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการคะแนนดิบ $\hat{Y} = 1.924 + .228(X_4) + .241(X_1) + .107(X_3)$ และสมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .363(X_4) + .320(X_1) + .159(X_3)$

คำสำคัญ: หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงานของครู

Abstract

This independent study aimed to: 1) examine the level of Brahmavihara 4 application among school administrators under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3; 2) study the level of teachers' work performance efficiency under the same office; 3) investigate the relationship between the application of Brahmavihara 4 by school administrators and teachers' work performance efficiency; and 4) identify the predictive variables of Brahmavihara 4 application by school administrators affecting teachers' work performance efficiency. The sample consisted of 324 teachers under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3 in the academic year 2025. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis using both enter and stepwise methods.

The findings revealed that: 1) the overall application of Brahmavihara 4 by school administrators was at the highest level; 2) the overall teachers' work performance efficiency was also at the highest level; 3) the application of Brahmavihara 4 by school administrators had a high positive relationship with teachers' work performance efficiency at the .01 level of statistical significance ($r = .641$) 4) three predictive variables significantly affecting teachers' work performance efficiency at the .001 level were equanimity, loving-kindness, and sympathetic joy. These three variables together could explain 44.7 percent of the variance. The predictive equations were as follows: the raw score equation was $\hat{Y} = 1.924 + .228(X_4) + .241(X_1) + .107(X_3)$, and the standardized score equation was $\hat{Z} = .363(X_4) + .320(X_1) + .159(X_3)$.

Keywords: Brahmavihara 4, School Administrators, Efficiency, Teachers' Job Performance

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ระบบการศึกษาไทยกำลังเผชิญกับแรงกดดันในการยกระดับคุณภาพอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่ง “ครู” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาประสิทธิภาพของครูจึงไม่อาจจำกัดอยู่เพียงการเสริมสร้างทักษะทางวิชาการหรือความรู้เชิงเทคนิคเท่านั้น แต่จำเป็นต้องครอบคลุมมิติด้านจิตวิญญาณ ความผูกพันต่อวิชาชีพ และคุณธรรมในการปฏิบัติงานควบคู่กันไป ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา” มีบทบาทเชิงกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางและบรรยากาศขององค์กรการศึกษา (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2565, หน้า 59) เมื่อพิจารณาแนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน พบว่าการบริหารจำนวนมากยังคงเน้นมิติด้านโครงสร้าง ระบบงาน และผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณเป็นหลัก ขณะที่มิติด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ยังไม่ได้รับการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมเพียงพอ ทั้งที่ในบริบทสังคมไทยซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถทำหน้าที่เป็น “กรอบแนวคิดเชิงคุณค่า” (value-based framework) ที่ช่วยเสริมสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของงานกับความผาสุกของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ ในประเด็นนี้ หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ถูกเสนอให้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ เมตตาช่วยสร้างความปรารถนาดีและความไว้วางใจ กรุณาช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูล มุทิตาช่วยเสริมแรงเชิงบวกและสร้างกำลังใจในการทำงาน และอุเบกขาช่วยให้ผู้บริหารมีความเป็นกลาง ยุติธรรม และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (พัชรี สุทธิกุล, 2564, หน้า 41)

ในการบริหารสถานศึกษา การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ มิได้เพียงช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ความไว้วางใจ และความร่วมมือในหมู่บุคลากร โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารควรนำมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะสามารถช่วยทั้งด้านการตัดสินใจ การบริหารบุคลากร และการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เมตตาช่วยให้ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูและบุคลากร ก่อให้เกิดการสื่อสารที่เป็นมิตรและบรรยากาศที่อบอุ่นในองค์กร กรุณาช่วยให้ผู้บริหารเอาใจใส่และพร้อมช่วยเหลือผู้ร่วมงานเมื่อประสบปัญหา มุทิตาส่งเสริมการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของครู อันเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน ส่วน

อุเบกขาเป็นหลักแห่งความวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงตามอารมณ์หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางตัวและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือความคิดเห็นแตกต่างกันในองค์กร (ไพศาล วรสันต์, 2565 หน้า 82) หลักพรหมวิหาร 4 อันประกอบด้วย เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข), กรุณา (ความสงสาร ช่วยเหลือผู้ที่ประสบทุกข์), มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น), และอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง) เป็นหลักธรรมที่ทรงคุณค่าในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะในองค์กรทางการศึกษา ผู้บริหารที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจะสามารถดูแลครูด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่อำนาจในเชิงกดขี่ แต่ใช้ความเห็นใจ ความเมตตา และความยุติธรรมในการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมศักยภาพของครู และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ (บุญมี สุระโคตร, 2564 หน้า 46)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โรงเรียนในพื้นที่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล ความเครียดจากภาระงานของครู และความต้องการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา การที่ผู้บริหารนำหลักพรหมวิหาร 4 มาปรับใช้ในการบริหารสามารถช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง กระตุ้นให้ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะช่วยให้โรงเรียนมีการพัฒนาในทุกด้าน และสร้างความรักสามัคคี มีน้ำใจไมตรีจิตที่ดีต่อกัน อันจะทำให้เกิดผลโดยตรงต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถนำไปสู่การพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู เป็นไปในทิศทางใดเป็นไปในทิศทางบวก

2. หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ด้านสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,513 คน จากโรงเรียน 221 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต3)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวน 324 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 607)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยการจำแนกสถานศึกษาเป็น ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 3 ที่ประกอบด้วย 6 อำเภอ คือ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวดอำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอร่อนพิบูลย์

2. สุ่มตัวอย่างครู โดยการใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากชื่อครูแบ่งตามชื่อโรงเรียนแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement) จำนวน 6 อำเภอ ให้ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนตามรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มประชากร

โรงเรียนใน สพป. นครศรีธรรมราช เขต 3	จำนวน โรงเรียน	จำนวน ครู	ครู กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเชียรใหญ่	30	178	38
อำเภอชะอวด	52	423	90
อำเภอปากพนัง	49	226	48
อำเภอร่อนพิบูลย์	35	325	69
อำเภอหัวไทร	37	251	54
อำเภอจุฬาภรณ์	18	110	23
รวม	221	1513	324

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลจากหนังสือ ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close Ended) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ สอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบ (Multiple Choices) มีจำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 20 ข้อ 1) ด้านเมตตา จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านกรุณา จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านมุทิตา จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านอุเบกขา จำนวน 5 ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 อันดับ ตามแบบของ Likert Scale โดยแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นแบบสอบถาม

ลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 28 ข้อ 1) ด้านความสามารถ จำนวน 7 ข้อ 2) ด้านการปรับตัว จำนวน 7 ข้อ 3) ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร จำนวน 7 ข้อ และ 4) ด้านแรงจูงใจ จำนวน 7 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โศกราช ถึงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือถึงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

4. เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับคืนมาจำนวน 324 ชุด คิดเป็น 100% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดลำดับของข้อมูล ลงรหัส และบันทึกข้อมูล

5. นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยใช้เกณฑ์ +1, 0 และ -1 ผลการประเมินพบว่าค่า IOC ของข้อคำถามทั้ง 40 ข้อ อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องตามนิยามศัพท์

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงจำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.70) แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

ดังนั้น เครื่องมือวิจัยฉบับนี้จึงมีความเหมาะสม มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้อย่างน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่า คะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

3. วิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สำหรับการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่า คะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และแปลความหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของ พิสณุ ฟองศรี (2552, หน้า 159-160) หาก r มีค่าเป็นบวก (+) หมายถึงตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางบวก หากค่า r มีค่าเป็น ลบ (-) หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางลบ โดยใช้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้

5. วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยวิธีการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter Regression) และแบบขั้นตอน (Stepwise Method) ในรูปแบบสมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3” ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3	ระดับการใช้หลัก พรหมวิหาร 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเมตตา	4.56	0.21	มากที่สุด
2. ด้านกรุณา	4.52	0.27	มากที่สุด
3. ด้านมุทิตา	4.54	0.24	มากที่สุด
4. ด้านอุเบกขา	4.54	0.25	มากที่สุด
รวม	4.54	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ส่วนด้านกรุณา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร	ระดับประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสามารถ	4.56	0.21	มากที่สุด
2. ด้านการปรับตัว	4.55	0.21	มากที่สุด
3. ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร	4.54	0.21	มากที่สุด
4. ด้านแรงจูงใจ	4.53	0.21	มากที่สุด
รวม	4.55	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ครูที่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการ

ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสามารถ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการปรับตัว และด้านแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ตัวแปรที่ศึกษา	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}
X ₁	.451**	.318**	.496**	.376**	.537**
X ₂	.270**	.404**	.268**	.443**	.452**
X ₃	.455**	.213**	.539**	.309**	.496**
X ₄	.277**	.551**	.298**	.531**	.540**
X _{รวม}	.452**	.479**	.498**	.532**	.641**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .641$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง ($r = .213 - .551$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่สุด คือการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านอุเบกขา (X₄) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ด้านการปรับตัว (Y₂) ($r = .551$) รองลงมา คือ คือการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมุทิตา (X₃) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร (Y₃) ($r = .539$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับน้อยที่สุด คือ การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมุทิตา (X₃) กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ด้านแรงจูงใจ (Y₂) ($r = .213$)

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณเพื่อพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามรูปแบบโดยภาพรวม

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig
X ₁ , X ₂ , X ₃ , X ₄ ,	.669 ^a	.447	.440	.122	64.461	.000
a. Predictors: (Constant), ด้านเมตตา (X ₁), ด้านกรุณา (X ₂), ด้านมุทิตา (X ₃), ด้านอุเบกขา(X ₄)						

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter multiple regression analysis) โดยใช้ตัวแปรการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาศึกษา ทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน สามารถอธิบายการแปรผันประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ได้ร้อยละ 64.46 ($R^2 = .447$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .122 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{y} = 1.925 + .242 (X_1) + .230 (X_4) + .108 (X_3) + -.004 (X_2)$ และสมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{z} = .039 (X_1) + .037 (X_3) + .035 (X_2) + .035 (X_4)$

ตารางที่ 6 แสดงผลความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression Analysis) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.540 ^a	.292	.290	.137
2	.657 ^b	.431	.428	.123
3	.669 ^c	.447	.442	.122
^a Predictors: (Constant), ด้านอุเบกขา (X ₄)				
^b Predictors: (Constant), ด้านอุเบกขา (X ₄), ด้านเมตตา (X ₁)				
^c Predictors: (Constant), ด้านอุเบกขา (X ₄), ด้านเมตตา (X ₁), ด้านมุทิตา (X ₃)				

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู พบว่า เมื่อนำตัวแปรการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านอุเบกขา ด้านเมตตา ด้านมุทิตา สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ด้าน สามารถอธิบายการแปรผันประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 86.20 ($R^2 = .447$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .122 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.924 + .228 (X_4) + .241 (X_1) + .107 (X_3)$ สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = .165 + .039 (X_1) + .036 (X_3) + .029 (X_4)$

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3” ดังนี้

การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมครูมีความคิดเห็นต่อการ ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี และการบริหารงานบนพื้นฐานของคุณธรรมและ จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เน้นการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความ พราณานัติ ความเห็นอกเห็นใจ ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และความยุติธรรมเป็นกลาง การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจึงช่วยเสริมสร้างความ สามัคคีในองค์กร เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ส่งผลให้การดำเนินงานของ สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความพราณานัติต่อ ครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะการแสดงออกถึงความตั้งใจที่จะให้ครูประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้กำลังใจและสนับสนุนการทำงานของครู ซึ่งสะท้อน ถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงาน และคอยช่วยเหลือครูด้วยความจริงใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารที่ให้

ความสำคัญกับการดูแลและช่วยเหลือบุคลากรในองค์กร ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของตะวันฉาย สถิติธรรม (2565) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมาก โดยด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านอุเบกขา และด้านกรุณามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อบรรยากาศการทำงาน ความร่วมมือของบุคลากร และประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวมอีกด้วย ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยรวมครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมในองค์กร และแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อผู้เรียนและสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผู้เรียนและการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้การที่ครูมีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของผู้เรียนในระดับที่ต่ำกว่าในข้ออื่น อาจเนื่องมาจากครูบางส่วนมองว่าความผิดพลาดของผู้เรียนอาจเกิดจากหลายปัจจัย ในส่วนของ โดยเฉพาะการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองและการพัฒนาทักษะทางวิชาการให้ทันสมัย สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคปัจจุบัน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร พิมพ์แก้ว และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์ (2567) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน เช่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมในการทำงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการยกระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .641$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงาน ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีความปรารถนาดีต่อบุคลากร เห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และวางตัวเป็นกลางอย่างยุติธรรม ย่อมส่งผลให้ครูมีแรงสนับสนุนทางจิตใจ เกิดความเชื่อมั่นในองค์กร และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายคู่ พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง ($r = .213 - .551$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในระดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐาน สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของชนุลดา แอเด้น (2566) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานโดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมทั้งด้านความสัมพันธ์ในองค์กร บรรยากาศการทำงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ผลการถดถอยโดยใช้สมการพยากรณ์เพื่อพยากรณ์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายความแปรผันของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 44.7 ($R^2 = .447$) แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักพรหมวิหาร 4 มีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของครู ทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่ การทำงานร่วมกัน และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเมตตาต่อครูและบุคลากร มีความเป็นกลาง ยุติธรรม และมีความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูได้มาก ส่งผลให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ยังพบว่า ตัวแปรด้านอุเบกขา เมตตา และมุทิตา เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถอธิบายความแปรผันของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นการบริหารจัดการคนด้วยความเข้าใจ ความเมตตา ความยุติธรรม และการส่งเสริมกำลังใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัศรพงษ์ พูลผล บรรเจิด เจริญเวช (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย ของเจ้าอาวาสในจังหวัดชุมพร พบว่า การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น เมตตา กรุณา และอุเบกขา มาใช้ในการบริหารองค์กรสามารถช่วยเสริมสร้างความสามัคคีภายในองค์กร ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีนัยสำคัญ .001 เนื่องจากหลักธรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้นามีความยุติธรรม เข้าใจผู้อื่น และสามารถบริหารบุคลากรด้วยความเอื้ออาทรและความเป็นธรรม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ไม่เพียงเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารองค์กรเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาใช้ในการบริหารบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสามัคคีในองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู 2) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เข้ากับการพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความเอื้ออาทร โดยผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการใช้หลักพรหมวิหาร 4 เช่น การให้กำลังใจ การชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่น และการตัดสินใจอย่างเป็นธรรม เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ofครู 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา เช่น การอบรมภาวะผู้นำเชิงพุทธ การพัฒนาจิตใจ และการสร้างองค์กรแห่งความเมตตา เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและยกระดับคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู
- 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ofครู

เอกสารอ้างอิง

- ชนุลดา แอเต็น และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 13(1), 196–211.
- ตะวันฉาย สติธวัศมี. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- บุญมี สุระโคตร. (2564). การบริหารตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา. วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา, 1(1), 1-3.
- พระมหาอัครพงษ์ พูลผล, บรรเจิด เจริญเวช, และวาสนา จาตุรัตน์. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสของวัดในจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พัชรี สุทธิกุล. (2564). ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิสนุ ฟองศรี. 2552. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย: การสร้าง และพัฒนาแบบสอบถาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ไพศาล วรสันต์. (2565). การบริหารตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในสถานศึกษา. วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา.
- ศศิธร พิมพ์แก้ว, และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2567). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 35(3), 49-64.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2565). ภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement.